

scripta fuisse latere intima. Quod uero scripsit me per nuncium eidem monacho de quaerenda, si ad nos diuertit...

Cant. 4.

Ecc. 18.

Mat. 15.

Gen. 27.

Psal. 27.

Ad Drogonem monachum, unde sup. Epi. XXXIII. Vam non immerito tui famulum non modo cri fueram affectu amore nunc apparet dilectis...

Ad magistrum Hugonem fratrem. Epi. XXXV. Harissimo fratri & coabbati suo Hugoni. Frater Bernardus debitu syncretissimae dilectionis affectum...

comitem causam tuam suscipimus: de uestra confidentes charitate, uestro patrocinio committimus: per uos (ut fide liter speramus) terrae principii, caeli domino cooperare...

Ad eundem. Epistola. XXXVI.

Illustissimi suo & olim & modo, dei gratia sancto abbati Hugoni. F. B. de Claraualle, treuerensis rariu syncret dilectionis affectu. Ad literas uestrae dignationis licet quid breuiter quam cur perierim...

Ad comitem Theobaldum. Epi. XXXVII.

Audabilis principii Theobaldo, Bernardus eorum qui in Claraualle sunt seruatorum dei, inutilis ter gratia habeo. In hoc quippe dum uestra erga me agnosco dignationem: deum quippe uos diligere non dubito...

Aut certe si non creditis quod plene se purgauerit, quia hoc in curia uestra non fecerit: eundem rursus uos in uestra praesentia recipiatis satisfatione. Sic cosequatur indulgentiam...

Ad eundem. Epistola. XXXVIII.

Lo principii theobaldo. B. abbas de Claraualle, salutem & orones. Valde timeo ne occupatissimis auribus uestris, crebris interpellationibus meis praesumptuosius me ingeredo molestem siam: sed quod faciat...

Ad eundem. Epistola. XXXIX.

Vm multa mihi uestra erga me dignatio in dicta praebatis, hoc me maxime toto uobis affectu dilectionis astrinxit: quod si sciam me uestram tam pro multis ausum fuisse interpellare...

dignitate: in nullo tamen repulsum me memini. Hinc non immerito factus fidentior: rursus Pro canonice de Laxi curte non dubius precator accedo. Non quidem pro ipsorum iure nunc precor: intantum quippe de uestra iustitia & legalitate confidens...

Ad eundem. Epistola. XL.

Vo uobis comedamus in hoc isto quem uideatis, paupertate & religione: ut si mihi non copati mihi, alteri in eo reuerentiam: quo nullatenus id ei negare possitis...

Ad eundem. Epistola. XLI.

Imeo uos grauati in tam crebris scriptationibus nostris. Sed in hac importunitate urget me christi charitas & amicorum necessitas. Hic itaque & senem, ut uidetis: & de domo, ut nos scimus, religiosa ad uos missum: non remitti uacuum supplicamus...

Ad Henricum Senonensem archiepiscopum. Epistola. XLII.

Omnino uenerabili Henrico Senonensi archiepiscopo. Frater. B. si quid potest peccatoris oratio. Placuit praesentia uestra nouum aliquid a nobis dictatum requirere. Gratiamur pondere dignitatis: sed dignationis munere gratulamur. Et blanditur petentis fauor, & petitionis terret exactio...

Qui enim nos sumus, ut scribamus episcopis: Sed rursus, Qui sumus, qui non obediamus episcopis: Unde dare, inde & negare copellor qd postulo. Scibere tunc altitudinis, supra me est: eide non obedire, contra me utrobique periculum: sed in eaparte maius imminere videtur, si non obediero. Hac itaq; exis qua minus apparet: facio quod iudicior. Hac itaq; exis qua minus apparet: facio quod iudicior. Dat quippe auctum ipsi dignitatis digniter indulgentia familiaritas: & excusat presumptionem auctoritas imperantis. Igitur ex quo regni caelorum clausa deo auctore uobis tradita suscepistis, ac iuxta ritum fortis illius mulieris, manumittere cepistis ad fortia: si qua uos aut egisse quae non deberetis: aut pertulisse quae nolletis audiuimus: & illa agentem doluimus, & condoluimus hac patenti. Inter haec aut ego recordabar illorum uersiculorum. Qui descendit mare in nauibus, facietis operatione in aquis multis ascendent usq; ad caelos, & descendunt usq; ad abyssos: aia eorum in malis tabescebat: turbati sunt & moti sunt sicut ebris: & oia sapia eorum deuorata est. Et iude non iudicaba. Cut affollet magis quae ad compassionem me prouocabat huiusce modi cogitatio. Si in qua tenatio est cuiuscumq; hois uita super terra: quatis putatis periculis patet uita pontificis, cui oim necesse est ferre rationes: Si ego latens in caeuerna, & quasi sub modio, no quide lucet, sed fumigans: uentorum in impetus nec sic declinare sufficio: sed cotinuis rationum uariisq; fatigatus impulsib; istar uento agitatur: arduinis: hac illacq; circiferor: quod possit supra monte, positus supra canelabrui. Solus mihi seruandus, solus in ipse mihi sum scandalo, solus tecto, solus oneri atq; periculo: oia uti ppxia gule & uentri, & oculo scandaltati, frequenter iraci oporteat. Quibus ergo molestis angitur: quib; laesit in uariis: cui etia est ppxia cessent, nuqua rde alienis desunt foris pugnae, intus timores. Nuper aut nobis uestris partib; flare cepit aura secudior. Rumorib; siquid rectorib; nuntata sunt de uobis solito laetiora: & no ex incerto fama, sed ore ueridico uenerabilis Melchisedi. Interrogatus em de esse uestro, uultu ala cri, & tanqua bene fides inde regrebat: puro, inquit homine ex hoc ita consiliis se subacturum. Carnocensis epi. Hoc ab eo respodum tam laetus accepi: quam certus fui consilia uestri fidelissima fore. In nullo meli poterat nobis cordis uestri popositu comendare: in nullo spem dare certior uestri profectus in uo. Secure (nisi fallor) praefatis abob uistis, & uos & uestra credetis. Talib; utendo consiliariis: bona uobis seruabit & fama & cōsuetiam. Sic dei sacerdotis: sic tate cūstatis decet epm, puerilib; no agi, secularibus uel consiliis. Oes iuxta dñi preceptu etiā inimici dilegant: sed ad consiliu soli eligatur qui, & prudentes esse uideant & beneuoli. Absq; prudentia & beneuolentia: no esse perfecta consilia. Propterea dñs & imprudes discipuli & fratru infideli consiliu refutabat: ridens improuido: No sapis quae dei sunt: & maluolus: Vos ascēdit ad die festu huc ego aut non ascendam. Nec istoru malitia: nec illius imprudentia: se credēdi putauit. Querēs deniq; cui se credere debeat, cui tuto sua comittat dispensanda mysteria: & quasi difficile inueniens sub admiratione interrogat: Quis putas est fidelis seruus & prudēs quē constituit dñs super familiā suā? Quāobrē & petro curā ouiu creditur, prius eius fluiduit pbare beneuolentia: iter sciscitās si se diligeret, Probauit & prudentia, qñ erratibus hoibus & putantib; ipsum esse quēpiā ex pphetis: ille prudenter ueritate aduertēs, deū potius pphetaru cōfessus est. Tu es, inquit, xps filius dei. Ve nostro generi ab imperfectione sua. Vix in multitudine hoim unū reperias, in utraq; gratia cōsummatū. Haud facile siquid uel prudēt beneuolentia, uel fidelit inesse sapientia deprehēdas. Sine numero autē sūt, quos utriusq; numeris expertes esse constitierit. Prudētē igit cogitasti sacerdotale onus, epale opus, cui rāmp pastoralē digne nō posse administrari sine cōsilio. Hinc ipsa castroru consilioru mater sapientia de seipā loquit. Ego sapientia, inquit, habito in cōsilio. Sed qualis cōsilio: Nunqd in qualicūq; Et cruditis, ait, inter sum cogit

Prou. 3.

Psal. 106

Luce. 6.

Mat. 8.

Ioan. 2.

Mat. 24.

Ioan. 21.

Mat. 16.

Prou. 8.

tationib; . Sed & quā infida cōsilia declinata sūt: per os Salomonis taliter monet. Causam tuā tracta cum amico puer. 2. tuo: & secretū extraneo ne reuelas. Pulchre quoq; p aliu quendam sapientē, cum sme cōsilio nū agēdum cōsular: uitorū tamē cōsiliū intus paucitatē, ita loquitur. Multi sūt tibi amici: unus autē sit tibi cōsiliarius de mille. Vnus Eccl. 6. (inquit) de mille. Benignam ego nō dubitauerim uobis esse diuinitatē, cui de rāta raritate inter mortales nō unū sed duos: ipsosq; idoneos satis indulsit cōsiliarios, prouidos, beneuolos, & ut facile ad sint cōprouinciales: ut gratias, debitores iure subiectionis. Horū ac quiescēdo consilijs, nec preceps eritis in sententiā: nec uehemens in uindictā. Non in corrigēdis remissior, non seuerior in parcēdis, nō pusillanimis in expellēdis. Nec promptus i iustis: nec notabilis in uestris. Non citus ad promittēdū, non ad reddēdū tardus: nec prodigus dator. Istori cōsiliū lōge semper faciet a uobis malū tempore meus: sed cupit dātū nouum, simoniam, & matrem eius auaritia. Que est idolorū seruitus. Et ut breui omnia sermone cōcludam: si his crederetis, in oibus exemplo apostoli honorificabitis ministeriū uestrū. Ministeriū inquam, nō dominiū, ipsum itaq; honorificabitis, nō uos. Nā qui querit quae sua sunt: se cupit honorari, nō ministeriū. Honorificabitis autē nō cultu uestrū, nō equorū fastu: nō amplis, sed ficijs: sed ornatis moribus, studijs spiritalibus, opibus bonis. Quā multi aliter. Cernitur in nōnullis sacerdotib; uestrū cultus plurimus: uirtutū aut nullus aut exiguus. Quib; ego si rememorē illud apostolū. Nō in ueste preciosa: ueror ne indignetur: dum nimirū indignū ducant, in se assumptā suam, quā prius in uillorē sexu & ordinē prolata fuisse recognouerint. Quasi uerō nō eode uirtutē medici ferro secandis regibus, quo & popularib; hoib;, aut capiti fiat iniuria, si ipsi fortis ipibus capilli excrecentes derōdeatur, quibus & unguui fuerint refecata superflua. Attamen si designant pati cū mulierculis nō quide à me, sed ab apostolo ferri suā dedignantur & cum ipsis eadē inuolui culpa. Despicat iam texturū suae pelliculae: & nō ppxiis operibus gloriari. Horreat & murū rubricatas pelliculas: quas gulas uocant: mansibus circūdare sacras: & sacrantib; tremēda mysteria. Respuant & apponere peccati: quod decentis ornat gemma sapientia. Puer deat & collo circūtere: quod honestū atq; suauis xpi uox submittit. Non xpi stigmata sunt haec: quae isti martyru exēplo circūferant in corpore suo. Muliebrā potē esse noscitur insignia: quae utiq; curiosus & sumptuosus ille sibi preparare cōsueuerit: cogitantes nimirū quae sunt mundi: quomodo placeant uistis. Verum tu sacerdos delatissimū: cui ex his placere gestis, mūdo an deo? Simuludo: cur sacerdos? Si deo, cur qualis populus, talis & sacerdos: Nam si placere uis mūdo: quid tibi prodest sacerdotium? Nec enim potes duobus dñis seruire. Qui aut nulli amicus esse huius mundi: in misericordia dei constituitur. Et propheta. Deus, inquit, dissipabit ossa eorū q hoib; placēt. cōfusi sūt: qm̄ deus spreuit eos. Et apłs. Si hoibus placeat: christi seruus non essem. Volens itaq; placere hominibus: deo non places. Si nō places nō places. Cur ergo ut dixi sacerdos? Sim uerō quod addidi, placere intēdis non mūdo sed deo, cur qualis populus, talis & sacerdos? Enimvero si sacerdos pastor est, & populus uerūs: dignū est ut in nullo appareat ouibus pastor dissimilis. Si inhar met qui ouis sum, pastor meus & ipse incurus graditur: uultum gerens deorsum, & terrā semper respiciens, & solū uentri mente scimus pabula querentis, in quo discernimur. Vx, si uenerit lupus: nō erit q puidat, q occurrat, qui eripiat. Deo me pastore more pecorū, sensibus incubare corporeis, haere in simis, inhiare terrenis: & nō potius erectū stare ut hoim, celi mente suspicere, quae sursum sunt & querere & sapere, nō que sup terrā. Caeterū mihi indignatur, si uel nutū facere audeat: uel dicit: ubetq; ori manū apponere: dicit monachū, qui nō habeat iudicare de ep̄s, Vt nam & oculos mihi claudas, ut nec cernere possim

puer. 2.

Eccl. 6.

Rom. 11.

1. Tim. 2.

Iaco. 4.

Psal. 51.

Gala. 1.

possem, quae contradicere phibes. Magna uerō presumptio, si ouis cum sim, in ipsum pastore meum lupus seculissimas, uanitate & curiositate intrare cernis infirmemur: quo ad meū forte balatū crueris bestias à quopiā occurrat, & succurrat perituro. Quid faceret de me q ouicula sum: quae & in ipsum pastore tanta fuerit in silum? Et quidē si nō uult ut clamem pro se: nūqd nō & pro me balare licebit? Sed & si ego scio, ne ponere uidear in caeli os meū: clamat tū in ecclesia, nō in ueste preciosa. Clamat autē ppe cialiter ad famēnas, ut erubescat in se deprehēdi ep̄s: qd in fragilior quocq; sexu audierit reprehēdi. An forte nūla timetur cōfusiō: si ego solus submissit desero? Nūquid & si ego nō loquor, sua cuiq; non loquitur cōsuetiar? Quid si alius audacior me, nō quide de aplo ut ego, non de euāgelio, nō de propheta, nō demiq; quopiā ecclesia sticum: sed illud tantū cōsiliū ingerat. Discite pōtēces, non quidem in fastio: sed freno quid facit aurū. Quā tolerabilis cernit in sancto, quā in freno. Hoc me etiā tacente, et si nō curia regum, tū penuria pauperū clamat. Sileat licet fama: sed nō fama. Fama quide silet: quā nō potest illud odisse uos. Nā quō arguet mundus p̄m̄, ad quo potius laudat p̄tor in desiderijs aie suae, & iniquus benedicat: Clamat uerō nudē clamāt famelicū: cōquerū tur & dicit. Discite pōtēces: in freno quid facit aurū? Nunqd aurum à freno repellit frigus siue esturē? Nobis frigore & fame laboratibus, qd cōferūt tot mutatoria uel extētia in periculis: uel plicata in mactis. Nostrū est quod effunditis: nobis crudeliter subtrahit qd inaniter expeditis. Et nos em dei plasmata: & nos sanguine xpi redēpti sum. Nos ergo fratres uestrū. Videre quale sit de fraterna portione pascere oculos uestrōs. Vita nostra cedit uobis superfluis copias. Nostris necessitatib; detrahitis, quicquid accedit uanitatib; uestris. Duo deniq; mala de una procedunt radice cupiditatis: dum & uos uanitando peritis, & uos spoliatū pimitis. Iumēta gradim̄ onusta gemis, & nostra nō curatis crura nuda caligatis. Anulū, cathenulā, tintinnabula, & clauata quēda corrigite, multatq; talia tam speciosa colorib;, quā pōderibus piofa, multorū depēdit ceruicibus: fratru aut lateribus nec se nūcicia miserates apponitis: Huc accedit q haec omnia nec negotiationis studium: ppxio manu exercitio uobis elaboratis: sed nec iure haereditario possidetis: nisi forte & uos in corde uro dixeritis. Haereditate possidea nos sanctuarū dei. Et haec pauperes modo quide coram deo tū: cui corda loquimur. Nec em audē aperte causari aduersum uos, quibus interim pro sua uita necesse habent potius supplicare. Caeterū in futuro stabit in magna cōstantia aduersus eos qui se angustauerunt: stante quippe pro eis patre orphanorū, & iudice uiduarū. Ipsius em tūc uox erit. Quamdiu non fecistis unū de minimis meis, nec mihi fecistis. Vos autē reuerendissime pater, uos inquam ab sit ut in talib; honorificadii putetis ministeriū uestrū. Videtur quidem honorifica, sed oculo qui uidet in facie, nō qui uidet in abscondito. Nā quae uidet in abscondito, nullis apparēt facata coloribus: p̄ceptibilia sūt tū. Nulhis condita saporibus: praedicta sūt tamē. Nullis eleuata culminibus: excelsa tamē. Castitas, charitas, humilitas, nullius quidem coloris sunt: sed nōnullus decoris. Nec melioris decoris, q diuino quocq; delectare possit aspectus. Quid castitate decorus, quae mundū de imūdo cōceptū desine: de hoste domesticū: angelū deniq; de hoie facit? Differūt quide inter se pudicus hō & angelus: sed felicitate, non uirtute. Sed est illius castitas felicitas: huius fortior esse cognoscit. Sola est castitas quae in hoc mortalitatis & loco & tpe statum quēdam immortalis glorie representat. Sola inter nuptiarū solēnia: morē beate illius uēdicat religionis in qua neq; nubet neq; nubetur: praebens quodammodo terris, caelestis iam illius cōuersationis experientia. Vix interim fragile uacat cōmuerit: in quo & crebro periclitamur: tenet castitas, ut monet apostolus, in sanctificationē: & instat odoriferū balsamū quo cōdita

1. Tim. 2.

Psal. 9.

Nota.

Psal. 8.

Mat. 25.

cadauera incorrupta seruantur: sensus ipsa & artus continet & cōstringit: ne dissoluatur ois: ne corrumpantur desiderijs: ne carnis uoluptatibus cōpūtescant: quae ad dūm legē de qbulā: quia cōpūterit ut iūctera in stercore suo. Hoc itaq; tate pulchritudinis ornamento: digne dixerim sacerdotū honorare quod dilectū deo & hoib; faciat sacerdotē: cui quippe memoria nō in carnis uoluptatione: sed in spūali benedictione sit reddatq; similem gloria sanctorū, in hac licet adhuc regione dissimilitudinis cōstitutū. Verū quālibet uenustate sui castitas cōmūtere appareat: sine charitate tū nec precij habet nec meritū. Nec mirū: Quod em absq; illa bonū suscipit? Fides Sed nec si mōtes trāserat, Sciētis: Sed ne illa quide qua lingua loquitur a gelorū. Martyriū: Nec si tradidero, inq; corpus meū ita ut ardea. Nec absq; illa quodlibet bonū suscipit: nec cū illa quālibet exigui respuit. Castitas sine charitate lampas est sine oleo. Subtrahere oleū: lampas non lucet. Tolle charitatē: castitas nō placet. Sed quā pulchra est (ut sapiēs clamat) casta generatio cum charitate. Cum illa in qua charitate quā describit apłs, de corde puro, & cōsuetia bona, & fide nō ficta. Porro puritas cordis in duob; cōsistit: in quēda gloria dei, & utilitate proximi: ut in omnibus uellicet actus suis uel dicitis, nihil sibi querat ep̄s: sed tantū aut dei honorem, aut salutem proximi, aut utriq;. Hoc em agens implet nō solum pōtē ficijs officij, sed & erymologia nois: pontē utiq; sc̄psum faciens inter deū & pximū. Pertigit pons iste utiq; ad deū ea fiducia qua nō suam, sed illius gloriā querit. Pertigit utiq; ad proximum illa pietate qua & ipsi nō sibi prodesse desiderat. Offert deo bonus mediator preces & uota populorū: reportans illis à deo benedictionē & gratia. Supplicat magisterat pro excessibus delinquentū: uindictam peccatis iniuriā dei. Ingratis impropere beneficia: pietatis: cōtēnentibus potē tēte fauoritate infusant. Vtriq; tū nihilominus placare studet indignatis furorē: uicū quēdem hoim obrūdens in similitatem: nūc diuine magnitudinē pictatis. Deniq; siue exeat ad deo, siue sobrius sit nobis: aut deo semper quantum in ipso est placere gessit, aut prestare nobis: nō qd sibi oīno uile est quēreted quod multis. Fidelis potē uox, qui bona quālibet p manū suas trāseuerit: siue diuina beneficia ad hoies, siue hoim uota ad deū: cōlubino intus oculo nihil sibi retēat ex oib;. Nec populi requirit datū, sed lucrū: nec deī gloriā usurpat sibi. Accipim talentū non ligat in sudario: sed partitur numularijs: a quibus & usuras recipit non sibi sed dño. Non habet foueā ut uulpes, nō tāquā uolucres nidū, nō loculos quō iudas, nō demiq; (sicut nec maria) locū in die uersorio. Imitat profectō illū qui nō habebat ubi reclinarēt caput, factus impresentiarū tanquā uas perditū: qñq; pculdubio futurū uas in honorē, & noui in cōtūmētia. De niq; perdit aiam suā in hoc mūdo, ut in uita aeternā custo diat eam. Hoc tanto puritatis intēdit uos gloriari non pōt uaciter nisi qui extrinsecas gloriolas p̄fete respicit. Nec em pure ualet deī uel proximi querere lucra: qui ppxia nō contēperit. Is tantū puritatis interioris gloria non fraudat, qui dicere pōt cū dño: Si ego quero gloria Ioan. 8. meā, gloria mea nihil est. Et cū aplo: Mihi uicere xps est Phil. 1. & mori lucrū. Et cū ppheta. Oblitiōni datus sum tāquā Psal. 30. mortuus à corde, id est à ppxia uoluntate. Bona obliuio, si teipsum nescias ut proximo prosis. Bene autē mortuus à corde, si tā nō tibi uicere studeas, sed ei qui pro te mortuus est. Bene mortuus est à corde qui dicit. Vno autem Gal. 2. iam nō ego: sed si mortuus à se, non tamen à xpo. Sequitur enim: Vixit uerō in me xps. Morē hanc quae fit à corde, nescit charitas de qua loquitur ipōsa in canticis: Vulnera Can. 4. ita charitate ego sum. Fortis quippe est ut mors dilectio: & mortē in nobis nō uita occidit. Vnde & audacter minaf. Can. ut. O morsero mors tua. Peccatū extinguit q anima uitam Osce. 13. expulerat, animāq; restituit in mōctia. Verū si praenote morti charitas: ita ut illā in cōgressu perimere possit: cur dicit fortis ut mors: & nō potius morte fortior? An forte

Iohel. 1.

1. Co. 13

Ibidem.

Sapl. 4.

1. Tim. 1.

quia & ipsa est mors: & scilicet fortior esse non potest: Bona mors non ultra sed mortis. Bona mors, & nequaquam abhorrenda: quae uitam etiam admittit, non perimit. Admittit quidem, sed ad tempus: restituendam in tempore, daturam sine tempore. Denique mortui estis, inquit, & uita uestra abscondita est cum christo in deo. Cum autem christus apparuerit uita uestra: & uos apparebitis cum ipso in gloria. Libenter igitur carebo ad spiritum, ut in eternum possideam. Et ista sufficiat pro eo quod scriptum est. Caritas de corde puro. Sane in tanta obliuione sui, necesse est cor bene esse consciu sibi: quo se in lucra securi foris extendat: cum securam intra se reliquerit conscientiam. Quid enim potest homini si uniuersum mundum lucretur: anime autem lux detrimetur patitur? Sed & ordinis exigit ratio: ut quod ad suam mensuram proximi subesse diligere prius seipsum diligere norit. Itaque duo sunt precipue quae bonam reddunt conscientiam: penitere de malis, & abstinere a malis: hoc est (ut uerbis loquar beati gregori) & commissa scire, & eadem non committere. Horum neutrum solum sufficit. Nam si primum absque secundo sufficeret, frustra & dauid hortaretur dicens: Declina a malo. Et salas. Quiescite agere peruerse. Et deus ipse ad caim. Peccasti, quiesce. Rursum si secundum per se post primum bona sufficiat restaurare conscientiam sine causa clamat poenitens in psalmo: Beati quorum remissa sunt iniquitates &c. Et illud. Vide humilitate mea & labore meo: & dimitte omnia delicta mea. Et in oratione dicitur: Dimitte nobis debita nostra facit & nos dimittimus debitoribus nostris. Veriusque uirtutis bene conscius animus secure iam seipsum deserat, & quodammodo perdat, ut alio quos lucrifaciat. Cum in similitudine inuenerit, ut a se cum scadalitate: fiat etiam (si oporteat) iudeis iudeo nihilque formidet cum tali conscientia, exemplo Hieremie & ezechielis in aegyptum uel in caldeam cum transgressoribus captiuam: & cum sancto Job frater fieri draconum, & socius strutionum: cum moysi quocumque quod grauius est) delicti de libro det: & cum paulo anathema esse a christo pro fratribus non timere cum hominibus conscientia. Ipsam denique si necesse est intrare gehenam securus mediam penetrans flamas leta decetet conscientia: Et si ambulauero in medio umbrarum mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Comparemus si placet thesaurus regni & fastigia regnorum cum humilium fiducia. Nonne cuncta horum felicitas, praeter tantum bonum diuitiarum, miseria re putabitur? Et hanc fiduciam operatur charitas de corde puro & conscientia bona. Iam uero quod restat de fide non scita: & ite quod ex alio loco imemore uenit: fides sine opere mortua est duo ista inuicem nos ad quaedam fidei trifaria distulsi, ut dicatur fides mortua, scita, probata. Et mortuam quidem apostolus definit esse quae sine opere est. Id est quod non operatur ex dilectione: quasi non habes animam ipsam dilectione qua uegetetur & moueat ad opera. Ficta autem ego arbitror illa uocari fide, quae suscepta quidem ex charitate, uita moueri inchoat ad bene operandum, sed non perseverans desinit & moritur tanquam abortiua. Eo utique sensu fictam dixerim nominata quia uasa signum uocamus fictilia: non quia uidelicet utilia non sint quantum durat: sed quia fragilia cum sint, diu minime durat. De hac fidei fisione puto illos non tati in euangelio quod tempore creditur: & tempore tentationis recedit. Interroga eos quod dicitur charitate a quo semel accipitur, nequaquam ultra recedere. At ueritas de quibusdam. Et hic, nequas non habet: quae ad spiritum creditur: & in tempore tentationis recedit. Unde & a quo receditur: utique a fide in infidelitate. Itaque quero. Poteratne in illa fide saluari: an non poterant? Si non poterant, quae iniuria saluatori: quae uenturatori laetitia, quod hinc recedat ubi salus non sit? Si quidem nec saluator zelatur nisi salutem, nec malignus inuidet nisi salutem. Si autem poterant: quomodo aut sine charitate sunt quando in illa fide fuerunt? sine charitate salus esse non possit: aut deserentes fide, non etiam deserunt charitatem: cum charitas & infidelitas simul esse non possint. Recedunt ergo quidam in fide quia ueritas asserit. Cosequenter & a salute: quia saluator redarguit. Inde nos colligimus quod & a charitate: sine qua salus esse non potuit. Et hic, inquit, radicem non habet.

Col. 3.

1. Tim. 1.

Psal. 106. Esate. 1.

Psal. 31. Psal. 108.

Luce. 11.

Hic. 42. 1. Re. 24. Tob. 30. Exo. 32. Roma. 9.

Psal. 22.

Iaco. 2.

Luce. 8.

Nec negat eos habere bonum: sed in bono potius radice non esse caufatur. Denique sequitur & ait. Quia ad spiritum. Ibidem. creditur. Bonum est fide uisum duraturum. Non enim quod coepit. Mat. 10. rit, sed qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. Non autem duratur, quoniam in tempore tentationis recedunt. Beati si interim rapiti fuissent antequam malitia mutaret corda eorum. Nunc uero ut praegnantibus & lactantibus in illis diebus, teneros utique fetus gestantibus, & de uita recit facile in periculis exturbados. Tales sunt anime paruam adhuc & tenera habentes charitatem, & ob hoc carum fidem uiuam, sed si tam necesse est in tentatione desicere. Vasa signum, ait, probat foras: & homines iustos tentatio: illos uidelicet quod ex fide uiuunt. Iustus nepe ex fide uiuunt: sed ex fide qua uiuunt. Neque enim quae mortua est, uitam dare potest. Damentum fides non adducit in examinationem: uacua quippe charitate mortua est. Creditur quidem & contemnitur: sed timor non est in charitate. Proinde in labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellat: non quod extimetur fidei nulla tam debeatur probatio sed reprobatio. Sola utique iusto & fide, id est ut uerum uisum foras tentationis suscipit examinationem. Sed non omnimodum in seculum seculi: quoniam sunt qui ad tempus creditur, & in tempore tentationis recedunt. Quales sit cuiusque fides, tribulatio probat. Si cuius deficit (deficit enim cum in charitate non perseverat) scita esse digno scitur. Si cuius perseuerat: probata & perfecta desit. I quere ex his satis (ut arbitror) non oes quod habuerint charitatem, habere & perseuerantiam in charitate. Alioquin frustra comoneret discipulos dominus. Manete, inquit, in dilectione mea. Aut enim si necesse diligebat, non deberet dicere manete, sed estote in dilectione mea: aut si iam diligebat, necesse non erat moneri de perseuerantia: qua secundum istos prouari non poterat. Curet igitur seruus bonus & fidelis fide seruare non scita charitatem, de corde puro & conscientia bona: pluris astinans anime uitam quam corporis: minus horrens carnis mortem quam fidei. Iam de tribus quae supra proposuimus: sola (quis fallor) tractanda restat humilitas. Haec duabus praemissis uirtutibus in tantum esse necessaria: ut absque ista illa nec esse uirtutes uideantur. Nepe ut castitas seu charitas desit, humilitas mereat: quoniam humilissimus deus dat gratiam. Iaco. 4. Seruat acceptas: quae non resequit spiritus (nisi super querit) & Esau. ult. humile. Seruat oes communitatem uirtutis in humilitate, hoc est in humilitate proficitur. Inimicam ois gratiae oisque uirtutis peccati debellat superbiam: & tam se quam a ceteris uirtutibus, superbius illius pulsat tyrannidem. Si quidem cum ex aliis quibusque bonis uirtutibus magis suari capere solet incrementum superbia: sola haec ois propugnaculum quoddam, turrisque uirtutis, ei fortiter resistit malitiae, obuiat praesumptio. Sola denique est, de qua ois plena uirtutum maria gloriam diu esse putauit. Audito appere ab angelo. Aue gratia plena: quasi sola ex ipsa plenitudine humilitate in se cognoscere: sola rependisse ac respondisse memorat in gratia. Re. Ibidem. spexit, inquit, deus humilitate ancilla suae. Quid deinde auctor & dator uirtutum christus in quo oes thesauri sapientiae & scientiae sunt absconditi, in quo ois quocumque plenitudo diuinitatis habitat corporaliter: nonne tamen & ipse de humilitate, tanquam summa suae doctrinae, suarumque uirtutum gloriam esse discite, ait a me: non quod sobrius aut castus aut prudens aut aliquid eiusmodi: sed quia mitis sum, & humilissimus corde. A me, inquit, discite. Non ad doctrinam patriarcharum, non ad prophetarum libros ego uos mitto: sed me uobis exemplum, me formam humilitatis exhibebo. Inuiderunt mihi altitudinem quam habeo apud patrem angelus & femina: ille potest, illa scientia. Vos autem emulamini charitatem meliora: discite res a me quia mitis sum, & humilissimus corde. Commodum recrudagare aliquid de superbia: quatenus ex opposito sibi uirtutis uirtutis decor manifestior appareat. Superbia est appetitus propriae excellentiae. Haec in species duas diuiditur: in caecam, & uanam superbiam. Quae quidem & aliis nominibus appellari possunt: cotumacia, & uanitas: quarum prior intelligitur, posterior uoluntatis uirtus est. Nam ex illa rationis fallit oculus: & ex ista uoluntatis malae appetitus afficit. Quod melius

Ecd. 27.

Actu. 2.

Ioan. 15.

Luce. 1.

Ibidem.

Matt. 11.

melius ex singulari distinctione demostrabimus. Caeca superbia seu cotumacia est uirtus quae existimans aliquid esse bonum quod non est, uel a se esse quod est in se, non domino gloria. Vana superbia seu uanitas est uirtus quae tam de eo quod est, quam de eo quod non est, suis magis quam dei laudibus delectat. His ita praemissis aptemus iam cotumaciam humilitati, singula singulis opponentes. Humilitas est cotumaciae propriae excellentia. Cotumacia opponit appetitum. Duabus quoque superbiae speciebus, duae nihilominus humilitatis opponitur. Cotumacia: ut quis de se nouerit sentite humiliter. Cotumacia uanitas: nec consentire alteri sententibus. Nepe qui de seipso sentite humiliter nouit: in neutro ipse de se iudicium falli potest: uidelicet ut aut maius aliquid putet se esse quam sit: aut a se esse quod sit. Et ideo patietur carere quod sibi nouit deesse. Humiliter de eo quod certus est adesse, non in se sed in domino gloria. Porro aduersus hoc ut de se altius se aliquid sentiat: solet ne in se loletat Rom. 12. uerus humilissimus illud sibi fugi meditatione reuoluerit. Non alta sapientes sed humilissimos consentientes. Et illud. Non ambulauit in magnis neque in mirabilibus super me. Si non humiliter sentite: sed exalta ut animam meam. Et item. Qui se putat aliquid esse cum nihil sit: seducit. Cotumacia autem ut de se sentiat esse, solet esse: solent seipsum interrogat. Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisse? Item qui humanas laudes consequitur perfecte contemnerit: cum laudari percipit laudes de eo quod non est: nullatenus acqescens illud sibi commemorat. Quod te beatificat, in errore te mittit. Sed & illius nihilominus uersusculi recordatur. Veritatem uari filij hominum, medaones filij hominum in stateris: ut decipiant ipsi de uanitate in idipsum. Proinde solent imitari apud stultitia de se loquentem. Parco autem, ne quos me existimet supra id quod uidet in me, aut audiat aliquid ex me. Cum uero laudari se comperit de bono quod fere habere cognoscit: nihilominus quantum in se est, scuto ueritatis curat a se iaculum fauoris repellere, dans gloria deo, & dicens. Gra deum id quod sum. Et propulans a se omne suspitionem, ait domino. Non nobis dominus non nobis: sed nomini tuo da gloria. Metuit enim si aliter egerit, ne forte audiat ab ipso. Iaco. 5. Receperit mercedem tuam. Et iterum. Gloria ab inuice queritis: & gloria quae est a solo deo non uultis. Refugies ergo de hoc ad consilium apostoli probat ipse suum: ut sic habeat in semetipso gloria, & non in altero. Fidelis suum custos, quod sibi olei fauoris sine fraude referret: me in aduertu spiritus lampas conscientiae uacua extinguit. Non in altero in qua, nec enim turba arbitrat labijs hominum committere gloria sua: nec utique sine clauo, & sine seramulicij omnino clauis nocere uolet. Non tamen plane, sed stultis, sibi thesaurum tuum recedere: unde non ualeas resumere cum uolueris. Si ponis in os meum, tam non in tua, sed in mea potestate est: cum utique pro meo libitu uel laudare te possim, uel derogare tibi. Danum uas & incoccillum conscientiae: & secretis seruadis idoneum, nullis patet in se dijs: nulli uiolentiae cedens: nulli quippe oculo uel manu accessibilis: excepto duntaxat spiritu qui scrutatur etiam alta dei. Quicquid in ea repositum, securus sum quia non perdat: seruat uiuio, defuncto restituet. Nam quoque uis uel ego, ipsa est mecum: secum ferens depositum quod seruandum accepit. Adest uiuio, mortuum sequitur: ubique mihi uel gloria uel consilio separabilis pro qualitate depositi. Beati qui in ueritate dicere possunt: Gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae. Non potest dicere nisi humilissimus, qui iuxta uulgare, & oculos capi metuerit & syluarii aures solet pauper habere suspectas. Beatus nempe homo, qui se esse pauisum. Non potest dicere arrogans & presumptor: qui seipsum impudenter ostentat passim & ubique tanquam per campum incedens, totum se in gloria. Gloria est cum male fecerit: & exultat in rebus pessimis. Estime se non uideri, dum plures habeat imitatores quam reprehenses: cecus dum caecorum. Sed habet hic caput oculos, sanctorum, pculdubio angelorum: quos semper offendere solet in iudicij plenitudine conuersario. Non dicit hypocrita: gloria

mea est testimonium conscientiae meae: quae et iudicantium finem facit, uerbo, uultu, habituue simulatorio eludat opinio: sed non citus quae ferat renes & corda fallit uel euadit iudicium. Si quidem deus non irridet. Timeat ergo & iste memoris aure. Ligula licet manuque castantibus, auribus ubique praesenti de quacumque sylua latebrose duplicis & ipso coe calliditatis, tacetis & quiescentis cor loquitur. cogitatio cofitetur. Praui est cor hominis & imperforabile: ita ut nemo sciat quae sunt in homine nisi spiritus hominis qui in eo est: sed nec ipse plene. Nam cum apostolus diceret. Mihi pro minimo est ut uobis iudicet, aut ab humano die, adiect: sed nec ego me ipsum iudico. Quare? Quod non possum, ait, rata uel ipse de me pferre simiam. Ego enim nihil mihi conscius sum: non tamen in hoc iustificatus sum. Non ex toto credo me uel ipsi coe conscientiae meae: quippe cum ne ipsa quidem queat me comprehendere totum. Nec potest iudicare de toto qui totum non audit. Qui autem iudicat me, dominus est. Dominus, inquit, cuius utique conscientiam non effugit: iniam non subterfugit, etiam quod propria later conscientia. Audit deus in corde cogitatis: quod non audit uel ipse qui cogitat. Aderat auribus prophetarum absentis ori surriue poscentis pecunia: & ego quantalibet in occulto ledere cogitans, aut proximum neque, aut turpiter me ipsum non uerear, aure uuluaque abfentem: Trementa praes auribus & reuereda: cum non cessat quies, non tacet silentium. Denique ait. Auferte malum cogitationum uestrarum ab oculis meis. Sed quid est quod dicit ab oculis meis? An & nostra deus non solum audit: sed & uidet arcanas? Quales oculi qui cogitant cogitationes? Non sunt colorata ut uideantur: sicut nec sonat ut audiantur: solent sentiri a cogitante: non audiri ab auscultate: non a contempante uideri. Merito tamen dominus cogitationes hominum quoniam uarie sunt. Cur enim me sentire, quas & audit & uidet? His praecipue duobus sensibus, id est uisui & auditui, uero sed putat esse negadam. Hoc nos scire constanter astruimus: quod uidimus & audimus. Merito itaque non erat opus duo Iesu ut quis testimonium phiberet de homine: ipse enim uisum sciebat quae essent in homine. Quid cogitatis, ait, mala in cordibus uestris. Respondebat non sermonibus sed cogitationibus. Audiebat non loquentes: uidebat non apparentes. Contemnitico totus tuam dominus Iesu quoniam possum intuitu conscientiam male stat: praesertim cum recordor in quibus ipsi? aliquid cotumacior extiterim. Sed & nunc cum iam a facie malefatis fugi ad genua pietatis, quod amplius facio? Veror ne qui aliqui contrarius extitit malefatis: & nunc in gratis pietatis inueniatur. Quid enim si cessant manus, & non cesset pedes? Quid si os iam silet: necdum cor quiescit? Si singuli siliciti motu animi mei singula sunt quaedam in te deus conuicta, turpiter iracundiae motus in mansuetudine, inuidiae in charitate, in frugalitate luxuria, turpitudinis in castitate: & innumera his similia quae de conioso lacu prurientis peccatoris mei etiam nunc incessanter ebullunt inundantes & impingentes in serenitate praesulgetis uultu? Tu. Quid magni feci solos cohibere art? aut corrigere? Si has atque huiusmodi quas fors licet uacans sinitus agitare non cesso iniquitates obseruaueris, o dominus quis sustinebit? An forte iam non ego illa sed patior? Arguntur quidem in me, sed a me non aguntur si non consentio. Sane si mei non fuerint diuiti, tunc imaculatus ero: & immaculatus coram eo, si non solum caruero, sed & si obseruauero me ab iniquitate mea. Mea dixerim: non quia facio, sed quia sustineo. Corpus gesto mortis, carumque peccati: sufficit interim mihi si non regnet peccatum in meo mortali corpore. Sic corpus criminum non reputat: nec quod habitat in eo peccatum: si tamen delector: non exhibeo membra mea arma iniquitatis. Pro hac orabit dominus miserere coris quibus etiam sanctus in tpe opportuno: supplex nimis quod malum sentiat: & nihilominus scitum diu non consentia. Supplex pro periculo scitum pro uirtute. Scitum plane atque bruis: qui codelectatus legi in interiore hominem de malo quod ita inesse corpori sentit, ut nisi pariter cum corpore carere non possit: merito sese consolatur, & ait. Iam non ego operor illud: sed quod habitat in me peccatum. Veritatem delicta quis

Co. 4.

Esate. 1.

Matt. 9.

Rom. 7.

intelligit: Nam si possem dicere cum paulo, quod quidem longe est a me. Nihil mihi concitatus sum non tamen in hoc esse iustitiam catum oporteret me gloriarum. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est: sed quod deus commendat. Si applausus sit mihi iustitia humanae dicitur, pro minimo habeo: quia ille licet tamen in facie. Homo enim videt in facie: deus autem intuetur cor. Propter hoc hieremias non satis popularibus sententiis velut quibusdam humani dicit radiis movebatur, sed sicut loquebatur deo: Dicit hominibus concupiat, tu scis. Si meus mihi arripserit dies: neque me ipsum, inquit, iudico: quia nec ipse me satis intelligo. Solus merito constitutus est iudex uiuorum & mortuorum, qui finxit sigillatim corda uiuentium, & intelligit omnia opera eorum. Soli attendo iudicem, quod & soli iustificatore agnosco. Pater dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Non usuris mihi uel super me seruis filii potestate: nec me annuero illis de quibus ita coqueri solet: Tulerit homines a me iudicium. Pater non iudicem coquebat: sed omne iudicium dedit filio: & ego mihi praesumam quod nec ipse pater fieri assumeret: Vult non nisi ipse me astare necesse est, ipsi horum quae gesserim in corpore, reddere rationem: cui nec uerbum praerogatur: nec subterfugit cogitatio. Sub tam aequo librato merito: sub tam iustissimo secretorum inspectore: quis gloriosus castus se habere cor: Sola praesens quod non solet gloriarum: non nouit praesumere: contentus de non concitatus: gratia inuentura est in oculis pietatis humilitas. Deus namque superbis resistit: humilibus autem dedit gratiam. Non concedit iudicio, nec praetendit iustitiam quae uere humilis est, sed dicit. Non intres in iudicium cum seruo tuo dicit. Reculat iudicium, & postulat misericordiam: facilius sibi ueniam impetrare potest, quam iustitiam uideat confidens. Nouit naturam diuinam naturam patris: quae nostram nequaquam humilitate abhorreat. Non despicit illa materiam cor contritum & humilitatem in nostro genere: quae corpus ex eo humilitatis asseruere non designata est. Nescio quo pacto familiaris semper humilitati propinquare solet diuinitas. Denique illa se iduit: ut apparet hominibus. Substantia, forma habitusque gloriati humilitate: ipsius nobis comedas uirtutis excellentiam quae specialis sui uoluerit honorare praesentia. Vobis autem dilectissime, uobis praecipue tanto magis arbitror haec esse necessaria: quanto maior noscitur materia superpetere superbiedum. Genus, aetas, sceleria, cathedra: & quod maius est, primatus praerogatiua: cui non essent insolentiae fomes, elationis occasio. Quae quae esse possunt & humilitatis. Meditati uobis quidem honores blanditur: sed onera praesentibus tacto sunt atque formidant. Non autem omnes caput hoc uerbum. Multi enim non tanta fiducia & alacritate currerent ad honores: si esse sentiret & onera. Grauari profectio metueret: nec cum tanto labore & periculo quareret affecta res inuisas dignitatem. Nunc uero quia sola attenditur gloria & non pena, purum esse clericum erubescit in ecclesia: seque uiles estimat & inglorios, quocumque eminentiori in loco non fuerint sublimati. Scholares pueri & impuberes adolecentuli ob sanguinis dignitate promouentur ad ecclesiasticas dignitates, & de sub ferula transferuntur ad principatum presbyteris: letiores interim quam utiq; euaserint, quam quod meruerint principatum: nec tam illis blanditur adeptum, quam ademptum magistrum. Et hoc quidem in initio. Processu uero temporis paulatim inolefcetes docti sunt in breui uendicare altaria, subditorum mansupia uacuare, magistris nimium in hac disciplina uentes idoneis, ambitione & auaritia. Verum quatuor industria tua tibi lucra coquirere cautulus uidearis: quantumlibet uigilantia rem possis seruare tua: quanto magis studio regum tibi ac principum gratia captare cures. Dicitur tamen. Vae terre cuius rex est puer: & cuius principes mane comedunt. Nec dicitur nusquam: aetate dei gratia praematura, sicut nec fera: cum multos uideamus inuictorum super senes intelligere, moribus antiquare dies, praenuntia tempora meritis: & quod aetate deest, compensare uirtutibus. Boni pueri, qui quod aetate uident, esse student & malitia. Malitia inquam, sed non sensu: quorum iuxta ammonitionem apostoli, Ne

Iaco. 4. Ps. 142.

Eccle. 10

mo cōdemnat adolefcētiam. Meliores bonae indolis adolefcētes, inueneratis dierum malorum. Puer centum annorum maledictus est: est & regione senectus uenerabilis, non diuturna, neque numero annorum computata. Bonus puer samuel, qui loquēti deo promptus aderat auditor, dicens. Loquere dñe, quia uidi seruus tuus. Ac si diceret: Pater sum & non sum turbatus ut custodiam mandata tua. Bonus & hieremias qui ante sanctificatus quam natus, cum se excusaret de paucitate: nihilominus constitutus est super gentes & super regna. Bonus quoque daniel: cuius spiritus suscitauit deus ut conuinceret iniqua iudicia, & sanguinem innoxium liberaret. Denique cani sunt sensus hominis: & aetas senectutis uita immaculata. Sicuti huiusmodi puer senex, promotus inuenit: opus dei est, his qui tales non sunt mirandum, non imitandum. Ceterum curritur in clero passim ab omni aetate & ordine a doctis pariter & indoctis ad ecclesiasticas curas: tanquam sine curis tam iniquis uicturus sit, cum ad curas peruenierit. Nec mirum de his qui necdum in semetipsis experti sunt. Videntes appes illos qui iam praesertim humeros cupit facere: summiserunt, non solum non genere tamquam sub onere, sed insuper appetere plus onerari: non deterrent periculis, quod cupiditate caecati non uident, sed fauoribus amplius quos illis inuidet puellant. Omnia in ista semper ambitio: & insatiabilis auaritia. Cum primos honorum gradus meruerint in ecclesia: meruerint autem uel uitae merito uel pecunia: sicut etiam carnis & sanguinis, quae regnum dei non possidebunt, praerogatiua non ideo corda quiescent, duplici semper aestuata desiderio: quo utiq; magis ac magis & dilanentur in plura, & ad celsiora sublimentur. Verbi gratia: cum factus quis fuerit in aliquo ecclesiastica decano, praeposito, archidiacono, aut aliquid huiusmodi: non contentus uno in una, plures sibi in uno quotquot ualet conquirere honores fatigat in loca inquam in pluribus. Quibus tamen omnibus si locus euenerit, libenter unus praefertur episcopatui, sed nunquam sic fatiabitur: Factus episcopus archiepiscopus esse desiderat. Quo forte adeptor: factus nescio quid altius somnias: laboriosius itineribus & sumptuosius familiaritatis uobis romanis statuit frequentare palatium, quatuor sibi quadam exinde comparans amicitias. Si lucra spiritualis gratia haec faciunt, laudatus est zelus: sed praesumptio corrigenda. Nonnulli cum ista non possunt, uertunt se ad aliud ambiendi genus: in quo nihilominus aperitur eam quam habet dominandi libidine. Nam cum praesideant urbibus ualde populosis: & totas (ut ita dicam) patrias prope decessis ambitu circumcludant, occasione inuenta ex quocumque ueteri privilegio, satis agunt ut & uicinas sibi subiciant ciuitates: quarum dux quibus duo uix praesules sufficiebant, sub uno redigantur antistite. Rogo quae haec tam odiosa praesumptio: quibus hic tantus ardor dominandi super terram: quae principandi tam effrenis cupiditas? Certè cum primum tractus es ad cathedram, sebas, refugiebas: uim querebaris, multum a te & omnino supra te esse dicens: miserum clamitas, & indignum, qui non esses idoneus tam sancto ministerio, tantis non sufficeres curis. Quod igitur nunc uerecundia depulsa formidine, sponte ambis ad ampliora: imo streuerent audacia, propriis non contentus, inuadis alienam? Cur hoc? Fortè ut plures populos falces? Sed i alienam messem tuam mittere falcem iniuriosum est: tux praesentes ecclesiae. Sed ecclesiarius ipso non placet tale unius incrementum, quod fit detrimentum alterius. Crudelis ambitio, & incredulitas si fidem oculis non asseruerent. Vix tenent manus quin illud ad litteram impleant quod legitur in propheta. Secuerunt praegnantem galaad ad dilatum tandem terminos suos. Vbi est illa terrificae comminationis: Vae qui contumelias domui ad domum: & agrum agro copulatis: Nunquid in his ditaxat exiguis uix istud metuedum est: non autem cum urbes urbibus, aut prouincias prouincijs continuantur? Imo etiam respondeant si uoluerit se imitari dominum christum, facietes & ipsi utraq; unum ad ducentes & ipsi ex ductis pascuis greges: ut fiat unus pastor, & unus ouile.

1. Reg. 3.

Hier. 1.

Dañ. 13.

Esaie. 5.

onse. Huius rei gratia non pigritate crebro terere limina apostolorum, inueneris & ibi, quod a magis dolen dum est, qui fixae fauce improbe uoluntati: non quod ualde doli dum est, qui sine re terminetur: sed quia ualde distigunt numerata: sequuntur retributiones. Nuda nuda loquor, nec retere uerenda, sed inuerecunda cōfuto. Vtina priuatum & in carneris haec sereretur: utinam soli uideretur & audieretur: utinam deo loquentibus crederetur: utinam nobis reliquerint motum Noe unde a nobis possent aliquatenus operire. Nunc uero cernere orbe mundi fabulam soli tacebimur? Caput meum undiq; conuassatum est: & ego sanguine circumquaq; ebullere, putarem esse regendam. Quicquid appoluerit eruentabitur: & maior erit confusio uoluisse celare eum celari nequiter. Bona humilitas, quae & imprementari ab huiusmodi mordacibus curis mentis facit esse quietam: & a misacibus poenis in futuro securam reddet cōfiteri. Haec ueritas pater animos ab horum omnium pestifera emulacione compestat. Audite potius prophetam taliter dehortantem. Noli, inquit, emulari in malignis: neque zelaueris facientes iniquitatem. Emulari magis oportet apostolum non gloriantem in immensum: nec se ultra se exte demtere: nec audentem se cur ipse fatetur cōparare quibusdam qui seipso comendant: sed se sibi comparantem & meritis tem iam mensuram regulam quam metus est ei deus. Audiens de etiā ex ore eius. Nolite fraudare fructu: propriis placebit esse contenti. Qui & pronocans ad humilitate: suum illud archiepiscopio non canctabitur salubriter intimare. Rom. 11. Noli altum sapere, sed time. In alto postro non altum sapere difficile est, & omnino iniustum: sed quanto inuicentius, tanto gloriosius. Timor de adepti iam altitudinis: tere dere magis quam placere facit altiora. Non nos ergo se licem quia praesens: sed si non pdesis, in seipsum putare. Vt autem secure praesens possitis: subesse & uos si cui de betis non dedignemur. Designatio quippe subiectionis prelationis reddidit indignum. Sapientis est consilium. Quanto maior es, tanto humilia te in oibus. Sapientia uero praecipuum. Qui maior est uestris, fiat sicut minor. Qui expedit etiam minoribus esse subiectum: maiorum inquam quomodo licebit conteneret. Videt in uobis potius subditi quod uobis redhibeat. Intelligitis quae dico: Cui honor est honorem. Omnis anima, inquit, potestatis quippe subiectionis subditi sit. Si ois, & uestra. Quis uos excipit ab imitanti tate: Si quis tentat excipere: conatur decipere. Nolite stolorum acquirere consilium, qui cum sint christiani: christi tamen uel sequi facta, uel obsequi dicitis opprobrio ducit. Ipsi sunt qui uobis dicere solent. Seruate uestra sedis honorem. Decebat quidem ex uobis: uobis quam missam ecclesiam crederem: uero saltem in illa quam susceperitis maneat dignitas. Et uos enim uestro praedeceffore impotētore: Signo crescit p uos, non decrescat per uos. Haec ista. Christus aliter & iussit & gessit. Reddite, ait, quae sunt caesaris, caesaris: & quae sunt dei, deo. Quod ore locutus est, mox opere implere curauit. Conditor caesaris: caesaris non cunctatus est reddere ceterum. Exemplum enim dedit uobis, ut & uos ita faciatis. Quando uero dei sacerdotibus de bitam negare reuerentia: qui haec secularis quoque potestatis exhibere curauit? Porro uos si caesaris successores: id est regit edulis in suis curis, consilium, negocijs, exercitijs uobis exhibitis: indignum erit uobis cuiusque christi uicario taliter exhibere, qualiter ab antiquo inter ecclesiae ordinatum est: Sed quae sunt (inquit apostolus) a deo ordinata sunt. Videtis ergo huiusmodi ignominiae distulores: quae sit dei ordinationi resistere. Valde ignominiosum seruo, si sit sicut dñs eius: aut discipulo, si sit sicut magister eius. Plurimum se uobis deserere putant, cum uos christo praesere conatur: ipso reclamante ac dicente. Non est seruis maior dño suo: neque apud eos qui misit eum. Quod non de dignatus est magister & dñs, talisq; & magister & dñs: indignum sibi iudicabit seruis bonis, deuotusq; discipulus. Quam pulchre locutus est bris ille cetero, cuius fides nulla par inuenta est in israel: Et ego, inquit, homo

Ps. 36.

1. Co. 4.

1. Co. 7.

Rom. 11.

Eccle. 3.

Luc. 22.

Rom. 13.

Mat. 10.

Rom. 13.

Ioan. 13.

Luca. 7.

sum sub potestate, habens sub me milites. Non fastabat potestate, quam nec solam protulit, nec priore. Disturba quippe habens sub me milites, praemisit: homo sum sub potestate. Prius se agnouit hominem quam potentem. Agnouit inquam se hominem, homo gentilis: ut in se iam impleti ostenderet quod longe ante dixerat dauid. Sciant gentes quanta hoies sunt. Homo, inquit, sum, & homo suo potestate. Iam quicquid sub inferas, suspensa non habemus factam tiam. Praemisit si quidem est humilitas, ne altitudo praecipitet. Nec enim locum inuenit arrogantia: ubi tam clarum humilitatis in signe praecesserit. Agnoscis inimitatem, cōteris subiectione: iam & te sub te habere milites proficere securus. Reuera quia non cōfusus est de subiectione: iure ex prelatione meruit honorari. Non erubuit super se potestate: & ideo dignus qui haberet & sub se milites. Ex abundantia cordis os loquebat: & iuxta quod in ordi natus habuit affectiones, foris quoque uerba deceter composit. Dedit prius honore praepositis: ut iam a subditis iuste reciperet: sciens se a superioribus accipere, quod impederet inferioribus: & quia melius proprie subiectionis diceret experimēto sua ipse moderari imperia. Fortè non ignorabat quod subiecto sibi homini deus oia subiecerit sub pedibus eius: offendente, inmensa reddiderit: & in quem humile constituerat super opera manuum suarum: & subiectione merito cōparatus est iumentis in spiritibus, & similibus factus est illis. Nouerat & fortassis quod humanus spiritus subditus cōditori subiecta sibi possederit carnem: rebellis rebellis inuenit: factusque transgressor legis superioris, sentite coepit alia lege in membris suis repugnantem legi mentis: & captiuantem se in lege peccati. Miror quomodo in nostro ordine monasteriorum abbates hanc humilitatis regulam odiosa cōtentione infringere: & sub humilitate (quod peius est) habitu & tonsura tam superbe sapere, ut cum ne uis quidem uerbuli de suis imperijs subditos praeteregre praetantur: ipsi proprijs obedire cōtendant episcopis. Spoliatae ecclesias ut emancipentur: redimunt se ne obediunt. Non ita christus. Ille siquidem dedit uitam, non perdidit obediētia: nam quae sibi ut careant, totum ferè suum forumque uictu expedit. Quid hoc est praesumptio: esto inter illos tanquam unus ex illis. Quomodo tanquam unus ex illis, manens inter humiles superbus: inter subditos rebellis: inuenis inter maucetos? Vt te patemus tanquam unum ex illis, uideam? tam exhibere paratum, quam exigere obediētia: uideamus tam libenter praepositis obtemperare subiectum, quam imperare subiectis. Quod si semper uis obediētes habere, & nunquam esse: probas te non esse tanquam unum ex illis, dum unus esse renuis de obediētijs, à quibus dum te superbedo se gregas: quorū aggregeris, con sortio, patenter aduertimus: & si tu uel impudenter contemnis: uel imprudenter distimulas, reputari profectio inter illos te noueris: de quibus scriptum est. Alligant onera grauiā & importabilia, & imponunt humeris hominum: digito autem suo noluit ea mouere. Quorū ergo tibi indignus consortio iudicas, delicatorum magistrorū, quos ueritas increpat: an obediētiū monachorum, quos amicos suos cōmemorat? Ait siquidem. Vos amici mei estis, si feceritis. Quae praecipio uobis. Vides igitur quale est tubere quod ipse non feceris: aut nolle facere quod docueris? Deinde ut taceam illud de regula ubi a sancto benedictus tibi praecipitur ut quae decet disciplinae esse cōtraria, in tuis factis indices non agenda: ut item praetertinita quod aperte distulit tertiū humilitatis esse gradū: ut quis pro dei amore omni obediētia se subdat maioris, in regula ueritatis attende quod legitur. Qui soluerit, inquit, unum de his mandatis meis mandatis, & docuerit sic homines, minus uocabitur in regno caelorum. Proinde tu docēs & renuēs

Mat. 23.

Ioan. 15.

Mat. 5.

obediens non minimum sed maximum christi mandatum & docere & solvere conuenieris. Itaque doctor & solutor mada...

Heb. 13. Sap. 6. Ioan. 19. Rom. 13.

excedere compendij metas: uobis d. dn̄e Donate, qui me & in hoc propria prode cogitissis imperitiam, dum mo...

Epistola. XLVIII.

Ad eundem. Id est certe quantum praefatum de uestra beneuolentia ut nec crebra impetratio preces in...

Epistola. XLV.

Ad Ludouici regem Francorum. Epistola. XLV. Ximo regi Francoru Ludouico. Stephanus abbas...

Luc. 6.

Ad dominum

Ad dominum papa Honorij. Epistola. XLVI. Vmo pontifici Honorio: pauperu xpi abbares, Hugo de potinao: & Bernardus de clara...

Epistola. XLVII.

Ad eundem et persona Gaufridi Carnotensis episcopi. Ristissime historie ferium uobis & causam replicare...

Epistola. XLVIII.

Ad eundem. Itro illustri Haimerico sanctae romanae sedis cancellario, frater Bernardus abbas...

El. 5.

ratis, ut min⁹ aliqd recipia a dno meo: Et hoc merito atq; cum omni gloria responderem, si qd in eis meum cognosceret...

C